

Hoe de aankoop van een pot chrysanten je tot dieper inzicht kan brengen...

Geel? Bordeaux? Of zo een mix met verschillende kleuren? En zou het verstandig zijn om een pot te kiezen met veel knopjes die nog moeten openkomen, of moeten er nu al veel bloemen op staan...? Een grote pot of eerder een kleine? 'Hmm... misschien toch maar een kleine' denk ik, 'papa en zus willen zelf vast ook nog iets op het graf zetten.'

Besluiteloos tuur ik tussen de potten chrysanten. Het spreekwoordelijke 'het bos door de bomen niet meer zien' is nu eerder 'de juiste pot in de bloemenzee' niet vinden.

Ik zucht. Naast mij duikt een lotgenoot op. De dame in kwestie keurt de potten met kritische blik. 'Niet gemakkelijk kiezen hé,' zeg ik. De ogen verraden een welwillende glimlach. 'Nee, hoe meer keuze hoe moeilijker hé,' antwoordt ze me. 'Mijn man hield van felle kleuren, ik denk dat ik zo een grote gele pot ga nemen.' Ze stapt behoedzaam in de bloemenzee en neemt de uitverkoren pot vast. 'Succes nog met kiezen', knipoogt ze en haar gezicht is nog amper zichtbaar als ze met de gele bloemenbos richting de kassa verdwijnt.

Op zich een goede tip, denk ik bij mezelf.

Wat zou mama zelf mooi gevonden hebben?

Ik grinnik in mezelf. De potten voor Allerheiligen kopen, dat was vroeger een taakje dat zij voor de hele familie ter harte nam. Ieder jaar verliep volgens hetzelfde tafereel: mama belde de schoonzussen op om af te spreken (haar broers vertrouwde ze het hele zaakje niet toe): budget, kleur,... Vooral dat laatste was belangrijk. Een kakafonie van kleuren die niet bij elkaar pasten op het graf, dat kon toch niet. Even zorgvuldig en kieskeurig als ik hier nu stond, ging ze dan naar de bloemenwinkel om de mooiste potten uit te kiezen en die naar het kerkhof te brengen. Vervolgens werden de schoonzussen opnieuw opgebeld: 'ze staan er, ga eens kijken of het goed is.' Unanieme goedkeuring volgde steeds in de uren en dagen daarop. Mijn mama kon immers als geen ander bloempotten kiezen...

Ik heb er eigenlijk nooit het belang van ingezien, de telefoontjes en het hele gedoe met die potten chrysanten voor op het kerkhof. Maar nu ik hier zelf sta te kiezen voor mijn eigen mama, komt het besef van het belang ervan ineens keihard binnen.

Die chrysanten zijn niet gewoon ordinaire bloempotten. Ze staan symbool voor zoveel meer. Het zijn uitingen van de liefde die mensen nog voelen voor hun overledene.

Elke pot chrysanten op het kerkhof, is een fleurig en liefdevol denken aan wie was, maar nu niet meer is.

En elke pot die naar het kerkhof gedragen wordt, toont hoeveel sterker liefde is dan de dood. Terwijl ik hier sta te kiezen, voel ik me immers enorm verbonden met mama. Herinneringen aan haar dwarrelen rond in mijn hoofd. Ik voel gemis,

maar ook een dankbare warmte diep vanbinnen. Het mooiste, alleen het mooiste is goed genoeg voor haar.

Wat zou mama zelf mooi gevonden hebben? Mijn oog valt op een platte schaal met weelderige zachtroze grote chrysanten. 'Hebbes!' denk ik. Deze wordt het. Ik begeef me naar de kassa en neem me voor om zo dadelijk even naar mijn papa en zus te bellen. De kleuren een beetje afstemmen, weet je wel, het mag tenslotte geen kakafonie worden op haar graf.

Liesbeth

Bij de Hoogdag van Allerheiligen...

Heilige...

Wat mag dat wel betekenen?

'Volmaakt', 'heel' of 'onaantastbaar'?

'Vroom', 'deugdzaam' of 'verheven'?

'Glorierijk', 'zonder fouten' of 'spiritueel zuiver'?

Zeer zeker zijn er nog meer definities te formuleren. Maar al deze betekenissen overlappend, valt het bijzondere ervan wel op.

Heiligen...?

Als we op 1 november denken aan alle heiligen, dan is er zeker over hen iets bijzonders te zeggen. Hun levensverhalen brengen ons daarvan op het spoor. En toch ...

Vaak lijkt het mij te gaan om gewone mensen. Mensen zoals u en ik. Zij leefden in hun tijd en in de omstandigheden zoals deze zich dagelijks aanboden. Soms waren die moeilijk. In andere gevallen waren ze uitbundig. Wel is duidelijk dat ze een welbepaalde keuze hebben gemaakt. Een keuze om verschil te maken. Daardoor zijn ze boven de middelmaat uitgestegen.

En wij ...?

Doorgaans leven wij een 'gewoon' leven. Dat zet ons aan tot een bepaalde regelmaat. De dagen lijken sterk op elkaar. Alles gaat zijn gewone gangetje. En toch ...

In het dagelijkse ritme zitten bijzonder veel kansen!

Hoevelen spreiden hun liefde overvloedig uit in hun gezin of voor familieleden?

Hoeveel mensen leggen er niet het beste van zichzelf in hun werk? Wie zetten er zich niet allemaal belangeloos in voor het gemeenschapsleven en in het vrijwilligerswerk? Op al deze plaatsen maken mensen een verschil.

Dan zijn er uiteraard ook nog de 'speciale' momenten. Die fleuren ons leven op of baren ons grote zorgen. Die momenten doen ons stilstaan en keuzes maken. En ook daar maken velen het verschil.

Oproep van Paus Franciscus

Ieder van ons is geroepen tot heiligheid, zegt paus Franciscus. Heb je daar ooit bij stilgestaan?

Dat betekent vooral niet te geloven dat je beter bent dan alle anderen. Evenmin betekent het blindelings godsdienstige regels te volgen zonder liefde.

Het betekent wel: durven geloven dat jij je steentje kunt bijdragen aan een betere wereld, durven vertrouwen op de gave (de genade) om die weg te gaan. En dat Jezus je daar de weg toe wijst, Hij is de weg.

Dat betekent ook tegen de stroom ingaan: niet wegstijven van het lijden en van de onrechtvaardigheid in de wereld. Het is dapper zijn, worstelen, nederig zijn en gevoel voor humor hebben. 'Wees niet bang om heilig te zijn', zegt de paus.

Zalig wij... (Mt. 5,1-12a)

Zalig de armen van geest.

Zalig de treurenden.

Zalig de zachtmoedigen.

Zalig die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid.

Zalig de barmhartigen.

Zalig de zuiveren van hart.

Zalig die vrede brengen.

Zalig die vervolgd worden om de gerechtigheid ...

Ook deze woorden spreken van kleine mogelijke stappen voor iedere gedoopte.

Niet alles, maar dat wat op mijn plek, in deze tijd, hier en nu mogelijk is.

Heiligheid is niet veraf!

Zovelen hebben ons dat voorgedaan. Mensen die we gedenken in deze dagen.

En voor ieder waarmee ze verbonden leefden, blijven ze dat ook na de dood doen!

Lees maar hoe Johanna Kruit dat beschrijft in ...

Paalhoofden

Dat palen soms in het water wonen en zonder leven
elke golf doen omslaan is niet om te verbazen.

Als boom waren ze al bereid om dagenlang
de wind te breken of zon te zeven door hun blad.

Het is niet zo dat ik van dode bomen hou.

Maar palen op een rij in zee

geven soms het gevoel dat ook in bed ineens kan komen:
veiliger dan overdag.

Zoiets als namen tellen van wie er niet meer zijn.

Verhalen maken van herinneringen

en langzaam dwalen door een eigen land.

Een beetje knielen voor wat heilig is

en zeker weten dat al wat weg is

toch niet wordt vergeten.

Veel goede moed op deze zalige dag voor alle heiligen!

(Wies Merckx)

Samen op het kerkhof

Kolet Janssen

Ook tussen de graven kan het gezellig zijn.

Het zal wel aan het weer hebben gelegen. Toen ik op de zaterdag voor Allerheiligen met mijn moeder het graf van mijn vader bezocht, was het daar een gezellige drukte.

Mensen waren in de weer met emmers, borstels en doekjes. Ze haalden water bij het kraantje en maakten daar rustig een praatje met andere grafverzorgers.

Niemand was gehaast, want het was zalig zacht en zonnig.

In de stralende zon blonken de chrysanten nog meer dan andere jaren. Hier en daar hurkte iemand op het gras. Een paar kinderen renden tussen de graven. Op de bankjes zaten mensen vrolijk met elkaar te praten. En de doden, die lagen glimlachend tussen al dat volk.

Er ontbraken enkel nog een paar picknickmanden en wat flessen wijn, een dekentje om op te zitten en misschien iemand die zachtjes gitaar speelde.

De feesten op Mexicaanse kerkhoven waren opeens heel dichtbij. Het was niet langer iets exotisch. We voelden aan den lijve hoe fijn het kon zijn om één keer per jaar samen te zijn met onze doden en met de mensen om ons heen.

De gesprekken gingen over herinneringen van vroeger, toen de doden nog onder ons waren. En ook over hoe het leven verder was gegaan.

Alles door elkaar, zoals het bij mensen past.

Op het einde van de lange laan tussen de graven stond zoals altijd het kruisbeeld met de eeuwig lijdende Jezus. Ook hij zag er wat minder verkleumd uit dan anders. En gelukkig hadden ze ook aan zijn voeten een bankje neergezet, zodat hij kon meegenieten van de gesprekken.

Want lief zijn voor elkaar in de kleine dingen van het leven, troost vinden bij elkaar ondanks de pijn, dat is zijn specialiteit.

Wie weet is het volgend jaar weer echt herfstweer met Allerheiligen en Allerzielen. Zodat we ons haastig van onze taak bij het graf kwijten en geen zin hebben in een praatje met de burens op het kerkhof. Dan zitten we weer elk apart in onze huizen met ons verdriet. Deze zomerse herfst zorgde bij de graven voor een klein wonder.

Wat moet je doen bij zo'n graf, als het er eenmaal mooi bij ligt?

Kolet Janssen

Allemaal naar het kerkhof! Maar wat kun je daar zoal doen?

Het wordt weer druk op het kerkhof deze week. Eerst om te schrobben en te poetsen, dan om bloemen te zetten bij onze lieve doden. Sommigen liggen er al jaren, anderen nog maar pas. Bij sommige graven staan veel bloempotten en kaarsen, bij andere niet meer dan eentje of helemaal niets.

Het zegt niet veel over hoe iemand gemist wordt.

Als je rondwandelt tussen de graven, lees je vanzelf de geboorte- en sterfdatums en bereken je de tijd daartussen. Er zijn altijd schrijvende cijfers bij. Soms getuigt de lieve lach op een foto wat voor een fijn mens hier begraven ligt. De spreuken overtreffen elkaar in ontroering of wijsheid.

Wat moet je doen bij zo'n graf, als het er eenmaal mooi bij ligt?

Sommige mensen praten met hun lieve dode. Dat kan een troost zijn, ook al krijg je geen antwoord. Andere mensen verschikken de chrysanten een beetje en halen wat afgevallen blaadjes weg. Maar al met al valt er bij een graf niet veel te beleven.

Wij bidden meestal een Onzevader, samen. Maar ook dat duurt niet lang. Daarna draaien we nog wat heen en weer, kijken naar de omringende graven en wandelen weer weg.

Wat jammer dat er niet bij elk graf een bankje kan staan, om even bij elkaar te zitten, zoals vroeger.

Ik weet wel dat het beste van mijn vader niet hier onder de grond ligt. Dat ligt in het hart van God en dat dragen wij allemaal mee, tot in het zoveelste geslacht. Maar deze plek om even samen aan hem te denken, mag er toch zijn. Zo wordt zijn eeuwige rust ook voor ons een beetje concreet.